

Denktank 2035 sessie 11 februari 2026 @ A.S.R.

Beknopt verslag Verdiepingsgroep Verduurzamen TCA

Voorbeelden wat de Coalitie kan betekenen

- Collectieve mobiliteitshubs initiëren en cross-sectorale samenwerking faciliteren.
  - Voorbeeld: Mobiliteitshub op Schiphol-Rijk of Brainport, gedeeld door 10+ bedrijven.
  - Voorbeeld: Elektrische shuttle tussen bedrijventerrein en dichtstbijzijnd station.

Deelnemende leden (kan nog uitbreiden):

KPMG (voorzitter), TNO, ING, Shell, Natuur&Milieu. We nodigen ook andere leden waar frequent gevlogen wordt, uit om actief te worden binnen deze verdiepingsgroep. Bij interesse ontvangen wij graag een e-mail naar secretariaat@andersreizen.nu

Wisselwachters:

Bart van Bolhuis (oud diplomaat) & Niels Dokkuma (NOC*NSF)

Aanwezig op 11 februari:

KPMG, Natuur & Milieu en de twee wisselwachters

Inhoudsopgave

Beknopt verslag Verdiepingsgroep Verduurzamen TCA	1
Inhoudsopgave	3
Aanleiding Denktank 2035	3
Verdiepingsgroep TCA	4
Rol van TCA's als hefboom in duurzaam reizen	4
Speelveld	5
Terms of Reference	5
Gewenste outcome:	6
Acties op korte termijn:	7
Wat verder besproken werd:	8
Bijlage: vragenlijst inventarisatie	9

Aanleiding Denktank 2035

Op 11 februari kwam de Denktank 2035 van Coalitie Anders Reizen bijeen. Deze Denktank geeft de richting van de Coalitie mede vorm. Voor dit jaar maar ook voor de jaren erna. Met als doel: de weg (verder) plaveien voor duurzame zakelijke mobiliteit en daarmee meer bereikbaarheid, weerbaarheid, kostenreductie en aantrekkelijker werkgeverschap te bewerkstelligen.

Onze huidige ambitie luidt: het verminderen van 50% CO₂ op onze nationale zakelijke mobiliteit. We blijven vol inzetten op die ambitie en ondersteunen onze leden die hard op weg zijn om die ambitie te realiseren. Wat zijn huidige grenzen die we nog met elkaar kunnen oprekken en welke barrières zijn er nog te slechten? Maar nu ruim de helft van de leden deze ambitie al heeft gehaald, vonden de bestuurders het óók tijd om te verkennen of een verlengde ambitie in 2035 mogelijk is. Is zero CO₂-emissie in 2035 op nationale zakelijke mobiliteit en bijv. 50% CO₂-emissie op internationale reizen haalbaar? En zo ja, welk koploperbeleid hoort hier dan bij?

Op 26 mei 2026 presenteren we vanuit de Denktank op het CEO-event de resultaten aan de bestuurders. Aan hen wordt dan gevraagd om mandaat en ruimte om dit verder uit te werken.

Verdiepingsgroep TCA

De verdiepingsgroep TCA is gestart naar aanleiding van de Denktank 2035, waarin werd vastgesteld dat Travel Agents (TCA's) een sleutelpositie innemen in het verduurzamen van internationaal zakelijk reizen, maar dat hun rol en invloed nog onvoldoende scherp waren afgebakend.

De eerste werksessie (11 februari) had een verkennend en afbakenend karakter. Doel was om gezamenlijk scherp te krijgen waar deze verdiepingsgroep wél en niet over gaat, en waar de grootste hefboom ligt voor TCA's richting 2035. De centrale vraag daarbij was: *wat is een realistische én opschaalbare rol voor TCA's in het verduurzamen van internationaal zakelijk reizen?*

Op basis van een gezamenlijke SWOT en het in kaart brengen van het speelveld kwam dit beeld naar voren:

TCA's hebben invloed op het beslismoment (boeken, wijzigen, uitzonderingen), verbinden beleid en gedrag en beschikken over data en overzicht.

Tegelijk zijn zij afhankelijk van klantmandaat, commerciële prikkels en ketensamenwerking.

Externe ontwikkelingen zoals CSRD, toenemende verantwoordelijkheid voor reisemissies en beleidsdoorvertaling, behoefte aan ontzorging zijn kansen om voor TCA's om als actor in het speelveld positieve impact te maken. Anderzijds zijn er belemmeringen zoals gebrek aan standaardisatie van end-to-end emissieberekeningen (en gevaar op onterechte duurzaamheidsclaims) en 'culturele' belemmeringen zoals weerstand van de reiziger.

Rol van TCA's als hefboom in duurzaam reizen

Op basis hiervan zien we als scope/willen we kijken naar hoe TCA's een rol kunnen spelen in:

- sturing via boekingsprocessen en keuze-architectuur; zoals het default maken van duurzamere reis- en accommodatie opties;

- het bieden van transparantie en standaardisatie van reis- en CO₂-data;
- de ondersteuning van klanten bij beleid, uitzonderingen en compliance;
- de ontwikkeling van kaders en principes/spelregels voor hoe TCA's hun rol invullen; dit hebben we nog niet samen besproken, maar als mogelijke outcome: een "Anders Reizen Code of Conduct" als gemeenschappelijk kompas (certificering heeft pas zin als de basis op orde is)

Er moet nog een keuze gemaakt worden uit deze punten.

What's in it for de TCA's: door hieraan mee te werken bieden ze meerwaarde en versterken zij hun positie als professionele partner.

Speelveld

Het speelveld is daarbij end-to-end gedefinieerd: niet alleen vluchten, maar het volledige zakelijke reisproces, inclusief voor- en natransport, trein, hotel en overige ketenonderdelen die samen de reis en de impact bepalen.

Daarbij is het van belang te kijken naar wat TCA's zelf kunnen organiseren en wat ketensamenwerking vraagt en wie we daarvoor moeten aanhaken. Vraag: willen/moeten we nog andere stakeholders en actoren betrekken in het project?

Buiten scope vallen: technische CO₂-methodieken, beoordeling van individuele TCA's, interne besluitvorming bij organisaties en prijs- of contractonderhandelingen in de keten.

De opbrengst van deze sessie is daarmee richting en focus, geen oplossingen.

Terms of Reference

De volgende stap is om deze richting te concretiseren in een Terms of Reference: een helder kader waarin doel, scope, rolverdeling en beoogde opbrengsten van de verdiepingsgroep expliciet worden vastgelegd, als basis voor verdere verdieping en uitwerking in de vervolgsessies.

Er is hiermee al wel een aanzet voor de Terms of Reference gemaakt, maar wat nog nodig is (to do in sessie van 26 februari):

Stichting Coalitie Anders Reizen | Reykjavíklaan 1 | 3543 KH Utrecht | KVK 76309991 |
NL82TRIO0788841653 | www.andersreizen.nu | secretariaat@andersreizen.nu

Keuzes maken: max. 2–3 focuspunten

Gewenste outcome (pending):

We denken er nu aan om een framework van spelregels op te gaan stellen: ‘a code of conduct’. Afhankelijk van de uitkomsten van een inventarisatie onder de leden kan dit nog veranderen. Het moet wel voor de meerderheid als het meest wenselijk worden gezien.

Nu beheert de TCA over het algemeen de boekingsflow en data. Leden zijn hierdoor veelal afhankelijk van hun boekingssysteem en standaardinstellingen (volgorde, incentives en content), waardoor vliegen toch nog vaak de eerst geboden optie is in de praktijk. Transparantie over CO2 data en algoritmes ontbreken. Hierdoor is de macht van de TCA groot.

Een framework van spelregels kan die asymmetrie tussen macht en informatie verkleinen, zeker als we die koppelen aan transparantie-eisen, meetbare consequenties en uiteindelijk aan inkoopmacht. Een sterke code of conduct is sneller, goedkoper, beter schaalbaar en makkelijker te implementeren via RFP's dan een certificeringssysteem. Als de leden deze spelregels standaard opnemen in hun TCA-aanbesteding, RFP opnemen, kan dit de markt veranderen en organiseren we marktmacht. Daarmee zouden we zelfs collectieve inkoopmacht kunnen hebben als we dat zouden willen.

Scope: Internationale zakelijke mobiliteit + transparantie in boeking(sproces) + keuze-architectuur + uitwisseling van data

- Dit framework moet auditbaar zijn, boekingsproces/flow beïnvloeden, eigenaar van data moet goed geregeld zijn en (wens 😊) gekoppeld zijn aan inkoopmacht.
- Per spelregel hebben we wel heldere definities, meetbare indicatoren en een set harde criteria nodig.
- Ideeën voor spelregels:
- Gelijk speelveld, eerlijke vergelijking, tussen internationale trein en vliegen.
- Transparantie eisen boekingssysteem
- Datastandaarden en rapportage

Stichting Coalitie Anders Reizen | Reykjavíklaan 1 | 3543 KH Utrecht | KVK 76309991 |
 NL82TRIO0788841653 | www.andersreizen.nu | secretariaat@andersreizen.nu

- Keuze architectuur beïnvloeden & beleidsimplementatie
- Gouvernance + toetsing
- Contractuele afdwingbaarheid creëren

Een inventarisatie lijkt verstandig om van tevoren af te stemmen welke leden bereid zouden zijn dit framework tegelijk in te voeren.

Acties op korte termijn:

- Inventarisatie onder de leden en werkgevers naar het speelveld, de actoren, hun afhankelijkheden en wensen en mogelijkheden en uitbreiding verdiepingsgroep. VUL deze hier in: <https://nl.surveymonkey.com/r/VerduurzamingTCA>
- Opzoeken samenwerking met andere werkgroepen binnen Coalitie Anders Reizen wordt gezocht, bijvoorbeeld de internationale reizen groep. Actiehouder inventarisatie: Tamara.
- Op basis van deze uitkomsten worden in volgende sessies worden concrete acties en afspraken uitgewerkt en wordt ook:
  - Duiden van de uitvraag uitkomsten: waar ligt de behoefte, waar zien we duidelijke patronen en knelpunten/versnellers waar TMCs een rol kunnen spelen?
  - Kiezen en prioriteren: op welke onderdelen (bijv. boekingsflow, CO₂-transparantie, beleidsafdwinging, data) zijn gezamenlijke spelregels gewenst, kansrijk en impactvol?
  - Bepalen van de uiteindelijke deliverable, wordt het inderdaad een Framework van spelregels/Code of Conduct? Wat gaat die de AR leden opleveren (schets voor business case/pitch in mei) Wat zijn daarvoor de bouwstenen, hoe komen we daar; stappenplan (bijv. longlist eisen, en wie doet wat?
  - Mandaat geformuleerd: waar zeggen CEO's expliciet ja of nee tegen?
  - Vervolgpad geschetst: wat gebeurt er na mei als het mandaat er is?

Wat verder besproken werd:

- Natuur & Milieu werkt samen met Universiteit van Amsterdam aan een protocol om versnipperde administratieve reisdata beter te labelen en in kaart te brengen.
- Doel is om transparantie en replicatie te verbeteren bij het in kaart brengen van emissies, vooral binnen kennisinstellingen waar data versnipperd is.
- Dit protocol wordt getoetst in praktijkcases binnen universiteiten.
- Binnenlandse mobiliteit is de grootste CO2-bijdrage binnen organisaties (69%).
- Internationale reizen, vooral vliegreizen, vormen de tweede grote impact.
- Er is momenteel weinig tot nog te weinig grip op internationale reizen; vaak worden korte trips geboekt zonder beleid of bewustzijn.
  - Reizen wordt vaak gezien als een beloning, vooral internationale reizen en businessclass.
  - Er is weerstand binnen organisaties om reisgedrag te veranderen, mede door cultuur en gewoonten.
  - Vitaliteit, productiviteit en gezondheid worden genoemd als argumenten voor snelle en comfortabele reizen (businessclass, directe vluchten).
  - Privéboekingen en declaraties buiten het centrale systeem om verminderen grip en transparantie.
- Travel Agents zitten op het kruispunt van beleid, boeking en gedrag en hebben daarmee een sleutelpositie.
  - Er zijn financiële prikkels voor agents om vliegreizen te boeken, maar niet voor treinreizen, wat een belemmering vormt.
  - Travel portals kunnen worden aangepast om duurzaam reizen te stimuleren, bijvoorbeeld door trein als default optie in te stellen of dieselauto's uit te sluiten bij autohuur als er gevlogen wordt.

- Travel agents beschikken over kennis en tooling om duurzaamheidscriteria te integreren, maar dit vereist duidelijke beleidskaders vanuit organisaties.
- Er is een complex speelveld met digitale portals, internationale en nationale reisorganisaties, vervoerders (luchtvaart, trein, taxi, bus, autoverhuur) en overheden.
  - Voorbeelden van portals: School Travel International, DAP BCD.
  - Europese infrastructuur en ticketingsystemen zijn versnipperd en complex, wat duurzame reizen bemoeilijkt.
  - Organisaties hebben vaak contracten met één travel agent, wat bepalend is voor het aanbod en de mogelijkheden.
- Besproken oplossingsrichtingen en best practices
  - Invoeren van CO2-reisbudgetten per afdeling om bewustwording en sturing te bevorderen.
  - Transparantie over de werkelijke maatschappelijke kosten van reizen, inclusief CO2 en andere klimaateffecten, geluidsoverlast en infrastructuurkosten.
  - Gebruik van financiële prikkels, naar het voorbeeld van de vergoeding voor fietskilometers (40 cent per km), om gedrag te sturen.
  - Integratie van duurzaamheidscriteria in inkoop en aanbesteding van travel agents.
  - Stimuleren van combinatiereizen en langere verblijven bij internationale reizen om het aantal vluchten te verminderen.
  - Betrekken van CEO's en MT's om cultuurverandering te ondersteunen en beleid krachtig neer te zetten.
- Cultuur en gedragsverandering
  - Cultuur is een grote barrière; veel medewerkers en reisboekers werken volgens oude gewoonten.

- CEO's en leidinggevenden moeten duidelijke kaders en verwachtingen stellen.
- Er is een relatie tussen organisatiecultuur en de formulering van de vraag aan travel agents (terms of reference).
- Gedragsverandering vraagt om praktische triggers en beloningen, niet alleen top-down regels.
- Data en dashboards
  - Het verbeteren van data-inzichten en dashboards is essentieel om reisgedrag te monitoren en sturen.
  - Data wordt vaak als waardevol gezien en niet altijd gedeeld, wat transparantie belemmert.
  - Er is behoefte aan betere koppelingen tussen beleid, boekingsystemen en rapportages.